Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 IV Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2015

Nr. 48

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 21 juli 2015

De vaste commissie voor Koninkrijksrelaties heeft op 21 mei 2015 overleg gevoerd met Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over:

– **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 7 mei 2015 met de lijst van vragen en antwoorden n.a.v. de halfjaarrapportage van het College financieel toezicht (Cft) over Curaçao en Sint Maarten over de tweede helft van 2014 (Kamerstuk 34 000 IV, nr. 36) (Kamerstuk 34 000 IV, nr. 40);**
– **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 7 mei 2015 over de aanbieding afspraken tussen de regeringen van Aruba en Nederland over onafhankelijk toezicht op de overheidsfinanciën van Aruba (Kamerstuk 34 000 IV, nr. 39);**
– **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 19 maart 2015 met de kabinetsreactie op afsprakenlijst Interparlementair Koninkrijksoverleg januari 2015 (Kamerstuk 33 845, nr. 7);**
– **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 19 maart 2015 over de aanbieding halfjaarrapportage College financieel toezicht BES tweede helft van 2014 (Kamerstuk 34 000 IV, nr. 37);**
– **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 12 maart 2015 over de aanbieding van de halfjaarrapportage van het College financieel toezicht (Cft) over Curaçao en Sint Maarten tweede helft 2014 (Kamerstuk 34 000 IV, nr. 36).**

kst-34000-IV-48
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
Recourt

De griffier van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
De Lange

Voorzitter: Recourt
Griffier: De Lange

Aanwezig zijn vier leden der Kamer, te weten: Bosman, Hachchi, Van Laar en Recourt,

en Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

Aanvang 13.00 uur.

De **voorzitter**: Collega's, Minister, dames en heren in deze zaal en daarbuiten: welkom. Dit is een verzameloverleg. Dat houdt in dat een breed scala aan onderwerpen aan de orde kan komen. Een aantal daarvan staan op de agenda. Helaas zijn er maar drie leden aanwezig. Ik zal hen zeker aan spreektijden houden, maar het zou een beetje gek zijn om daar heel strak op te sturen.

De heer **Bosman** (VVD): Voorzitter. Er staan nogal wat dingen op de agenda, maar het zal u niet verbazen dat de VVD zich vooral richt op het rapport van het College financieel toezicht (Cft). Ik wil daar gewoon eens even doorheen lopen.
Ik vind het verbazingwekkend dat het college toch tot conclusies komt over enkele zaken die het zelf benoemt. Daar zet ik toch vraagtekens bij. Ik begin bij de ontwerpbegroting 2015 voor Curaçao. Er bestaan nog zorgen over de pensioenhervorming. Dat is geen klein bier. Het realiteitsgehalte van de kapitaaldienst blijft een uitdaging. Er staat dat de begroting voldoet aan de normen uit de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint-Maarten, maar dat het Cft risico's ziet met name op het terrein van de algemene ouderdomsverzekering (AOV) en de overheidsvennootschappen, waardoor deze normen zonder maatregelen in het geding kunnen komen. Ik vind dat bijzonder. Je zegt dat het prima is, maar je maakt je toch grote zorgen. Die grote zorgen zijn er. Sterker nog, ik heb samen met collega Harbers aan de Minister van Financiën gevraagd of hij eens kon uitleggen wat van belang is voor bijvoorbeeld de financiële situatie van een land: wat hoort daarbij en wat zijn de belangrijke kenmerken van dat land? De overheidsentiteiten horen daarbij. De Minister van Financiën – het kabinet spreekt met één mond – noemt daarop specifiek de risico's voor de begroting. Wij zien die risico's voor de begroting. Sterker nog, bij Curaçao hoef ik alleen maar Aqualectra te noemen. Ik doel dan met mijn boerenverstand op een half miljard. Dat zou zomaar eens meer kunnen worden. Dan heb ik het alleen over de schuldpositie en dan heb ik het nog niet eens over het feit dat Aqualectra moet beginnen aan vernieuwing. Om de voorziening van elektriciteit en water in stand te houden moet Aqualectra investeren, maar dat geld is er dus niet. Je praat over schuldpositie en begroting, maar als de risico's er zijn, moet je je afvragen of dit de begroting is die je wilt.
Ook moet nog worden besloten om de tekorten in het algemeen ouderdomsfonds te verminderen. Al sinds 2010 zien wij heel veel plannen. Er gebeurt ook wel wat, laat ik dat erbij zeggen, maar heel veel gebeurt er ook niet en dat geldt zeker op de cruciale momenten en voor de cruciale dingen. Er moet een reductie komen in de personeelsvoorziening en er zijn schulden in de pensioenfondsen. Daar kom ik straks bij Sint-Maarten ook nog even op terug. Wij hebben geleerd dat dit dingen zijn die open blijven staan. Dat vergt harde maatregelen, maar die worden niet genomen.
Het Cft heeft daarnaast een algemeen voorbehoud gemaakt bij de kapitaaldienst. De totale schuld van Curaçao komt uit op 40% van het bruto binnenlands product. Aan het eind meldt het college: «de hoogte van de huidige schuldquote van circa 40% past bij aanbevelingen die het

Internationaal Monetair Fonds heeft gedaan inzake de omvang van de schuld voor kleine, open economieën zoals die van Curaçao». Nee, dat heeft het IMF volgens mij niet gezegd. Het IMF heeft gezegd dat dit een maximum is. Dat is een heel ander verhaal. Het risico voor de kleine economieën is dat de schuldquote niet houdbaar is als die over de 40% gaat. Zij hanteren dan een systeem dat niet te doen is. Sterker nog, bij Sint-Maarten komt het ook aan de orde en dan zegt het college net even iets anders. Daar kom ik straks ook nog even op terug.
Ik ben blij met de eigen controle op Curaçao, want die is zeer scherp. Ik kijk nu even naar het commentaar dat zij leveren op jaarrekeningen en het financieel beheer. Zij hebben daar enorme zorgen over. De accountant heeft een afkeurende controleverklaring afgegeven en de Algemene Rekenkamer Curaçao is van oordeel dat de jaarrekening niet voldoet aan de eisen die volgens de wet aan een jaarrekening worden gesteld. Verder wordt gezegd dat blijkt dat het financieel beheer op Curaçao is verbeterd, maar op een aantal punten nog onvoldoende scoort om de gestelde doelen voor 2015 te kunnen realiseren.
Een begroting heeft een aantal inputs. Een daarvan is dividend. Het Cft schrijft: «Het ontbreken van een solide dividendbeleid blijft een belangrijk punt van aandacht». De constatering hier moet zijn dat Curaçao zich niet houdt aan de Rijkswet financieel toezicht. In de Rijkswet financieel toezicht staat namelijk dat het verplicht is om een dividendbeleid te voeren. Dit is vijf jaar oud. Curaçao houdt zich er niet aan. Dividendbeleid is essentieel. Het is een onderdeel dat men op de begroting terug laat komen. Het is geld dat op de begroting komt. Sterker nog, ook bij Sint-Maarten maakt het Cft zich daar weer zorgen over. Er worden bedragen genoemd, ook weer aan de hand van het ontbreken van een dividendbeleid, waarachter vraagtekens worden gezet: wat zijn die inkomsten dan, hoe komt men tot dit dividend, is het wel een reëel bedrag? En dan toch zeggen dat die begroting prima is. Zij geven het zelf aan: de risico's voor de begroting met onder meer aandacht voor de op de begroting opgenomen dividend-afdracht. Ik snap het niet.
Er zijn nogal wat overheids-nv's. Dat telt heel stilletjes op. De controle daarop is beperkt en de financiële oplossingen zijn ook beperkt. In de antwoorden van de Minister wordt dan gezegd: ja, maar ze staan op afstand. Bij de verantwoordelijkheden worden echter ook de ministeries genoemd. Het land Curaçao is daarmee dus medeverantwoordelijk. Als het land Curaçao verantwoordelijkheid heeft, dan gaat die automatisch door naar het Koninkrijk. Over de geldstromen hebben wij gisteren ook al gesproken. Het hoeft dan wel geen crimineel geld te zijn, maar voor overheidsgeld geldt exact hetzelfde: follow the money. Waar komt het geld vandaan en waar blijft het? En hoe zit het met de correcte wijze van verantwoorden? Dat is natuurlijk een groot punt van zorg. Je weet niet waar het blijft en de accountants zeggen al dat het financieel beheer niet op orde is. Dat zijn punten waar ik mij grote zorgen over maak.
Ook over Sint-Maarten zijn er grote zorgen. Het Cft verwoordt zijn zorgen over Sint-Maarten nog veel strakker, maar ook daarbij zegt het rustig dat een lening wel kan. Dat verbaast mij. Ik geef een voorbeeld van een punt van zorg over de financiën: het Emilio Wilson Estate. Dat is natuurhistorisch cultureel erfgoed. Het zou in 2010 voor 4 miljoen worden verkocht. Dat is 6 miljoen geworden. Dat is later 13 miljoen geworden en toen 17 miljoen. Door allerlei gerommel en toestanden heeft de rechter de overheid uiteindelijk verplicht om het aan te kopen voor de prijs van 30 miljoen; dat kwam door een boete die er nog bij kwam. Daar is de lening uit 2007 ten bedrage van 30,7 miljoen voor. Er staat dus een lening op de begroting van Sint-Maarten. Nu wordt dat stuk land in erfpacht gegeven voor 60 jaar, maar tegen een tarief dat lager is dan de rente die Sint-Maarten aan Nederland betaalt voor de lening. Hier is sprake van overheidssteun. Hier gaat gewoon geld de put in. Dit is kapitaalvernietiging. Ik vind dit onvoorstelbaar. Volgens mij typeert dit de manier

waarop met geld wordt omgegaan. Het kan niet waar zijn dat wij bij dit soort zaken nog gaan praten over een lening en dat die dan ook nog wordt goedgekeurd. Ook hierbij zeg ik: follow the money. Ik geef toch nog maar een klein voorbeeldje van een stukje chaos. Ik heb weleens vaker gesproken over het mandaatregister. Daar staat mevrouw Sarah Wescot-Williams nog op; dat is volgens mij vijf maanden geleden.
Over Aruba hebben we al gesproken. De inkt van het akkoord was nog niet droog of mijnheer Bermudez vond het toch nodig om zich er niet helemaal aan te houden. Maar goed, daar zijn de laatste woorden nog niet helemaal over gesproken. Het volgende vind ik wel belangrijk. Gisteren heeft de Minister een uitspraak gedaan en die ga ik toch even verifiëren. In de pers staat dat de Minister blij zou zijn als Aruba een lening zou krijgen, want dat zou Aruba uit de problemen helpen. Afgelopen dinsdag heb ik tijdens de mondelinge vragen verstaan dat de Minister blij zou zijn als Aruba een lening aan zou vragen, want dan zou het uit de problemen zijn. Dat is een wezenlijk verschil. Ik mag aannemen dat ook de Minister niet van tevoren zegt dat leningen zomaar worden gegeven; er moet voldaan zijn aan alle eisen. Ik heb mijn eisen al neergelegd. Artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht is een compleet artikel en geen deelartikel. Aan alle eisen en normen moet worden voldaan voordat er überhaupt sprake kan zijn van een lening. Goedkeuring van de begroting hoeft niet; daarbij gaat het alleen om advisering. De evaluatie spreekt over het structureel voldoen aan de normen. Als ik alles bij elkaar optel, vind ik dat dit in 2015 nog niet aan de orde kan zijn.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Elke collega in dit huis gaat natuurlijk over zijn eigen inbreng, maar als ik de heer Bosman zo beluister over Curaçao, Sint-Maarten en Aruba, krijg ik door de mate van detaillering en de controle waarover hij spreekt af en toe het gevoel dat wij in de Staten van Curaçao, Sint-Maarten of Aruba zijn. Is de heer Bosman het met mij eens dat dit soort vragen over detail en controle eigenlijk thuishoort bij de Staten?

De heer **Bosman** (VVD): Ja, zeker. Daar horen ze thuis, maar daar hoor ik ze niet. Zolang wij een systeem kennen met een uiteindelijke verantwoordelijkheid van Nederland, stel ik die vragen. Uiteindelijk komt het financiële risico immers gewoon bij Nederland terecht. Wij kunnen wel wachten totdat het financiële risico er is, maar daar ben ik niet van. Ik signaleer ze, maar ik zie geen actie bij de Staten van Aruba, Curaçao of Sint-Maarten. Nee, dat is niet helemaal waar. Dat moet ik even corrigeren, want de voorzitter van de Staten van Aruba maakt zich zorgen en stemt anders dan haar partij. Daar heb ik groot respect voor. Laat ik dat even vooropstellen. Ik merk echter te weinig op het vlak van de structurele begrotingsproblemen. Daarover heb ik grote zorgen en zie ik ook grote risico's voor Nederland. Mevrouw Hachchi zegt dat het een detaillering is, maar dat zijn wel de voorbeelden waarover ik mij zorgen maak. Het is geen klein bier.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Nee, de heer Bosman heeft mij ook niet horen zeggen dat het klein bier is. Hij is het wel met mij eens dat dit soort vragen feitelijk thuishoort bij de Staten. De redenering van de heer Bosman dat hij als Nederlands parlementariër deze vragen wil stellen gelet op de positie van Nederland kan ik enigszins volgen, maar hij maakte een paar zijstappen door alles en iedereen binnen de Staten over één kam te scheren. Mag ik daaruit opmaken dat er geen sprake is van vertrouwen in de Staten? Heeft de VVD wel ideeën om de democratische controle binnen ons Koninkrijk, ook op de eilanden, toch op een hoger niveau te tillen? Of steunt de VVD het om die controle ook daadwerkelijk bij de Staten te versterken?

De heer **Bosman** (VVD): Dat is een verantwoordelijkheid van de Staten zelf. Ieder halfjaar spreken wij met elkaar tijdens het Interparlementair Koninrijksoverleg (IPKO). Daar spreek ik regelmatig met de collega's: hoe pak je nu dingen aan, hoe zou ik het aanpakken? Dat doe ik ook als zij hier zijn, om toch van elkaar te leren. Dat geldt ook voor mij hoor. Ook ik wil beseffen in welke dynamiek de eilanden zelf zitten. Dat snap ik ook. Door Aruba, Curaçao en Sint-Maarten wordt echter vaak gesproken over een democratisch deficit. Dan wordt altijd verwezen naar de relatie tussen de landen en Nederland. Ik denk dat wij moeten concluderen dat het probleem van het democratisch deficit zich niet zozeer voordoet tussen die landen en Nederland, als wel op de eilanden zelf. Ik denk hierbij aan het gebrek aan technische controle, het gebrek aan doorvragen en aan het gebrek aan oppositie, maar ik denk ook aan de coalitie, die zou moeten zeggen: hier zijn toch een aantal structurele dingen echt mis. Ik heb daarom ook groot respect voor mevrouw Lopez-Tromp, die gewoon tegen de gevestigde orde in gaat. Dat vind ik terecht.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. Twee weken geleden kwam de Minister met goed nieuws, want Nederland en Aruba hebben samen een akkoord bereikt over de begroting. Aruba krijgt een eigen college voor financieel toezicht en de rijksministerraad ziet toe op de samenstelling ervan. Dit is een positief teken, zeker gelet op de ruzies in de zomer van 2014. Die lijken nu doorbroken en volgens mij staat aan beide kanten van de oceaan de oplossing nu voorop. Natuurlijk moet een deel nog worden uitgewerkt, zoals de landsverordening en de instelling van het college, maar de basis staat. Ik ben wel benieuwd naar de afspraken op de lange termijn. In het persbericht staat immers dat bij het bereiken van een duurzaam begrotingsevenwicht het College Aruba financieel toezicht zal overgaan in een eigen Arubaanse begrotingskamer. In de officiële afspraken lees ik echter niets terug over deze tijdelijkheid van het college. Kan de Minister nader uitleggen wat hierover precies is overeengekomen? Hoe hard is deze afspraak over de tijdelijkheid? Op basis waarvan wordt besloten dat een duurzaam begrotingsevenwicht is bereikt? Bovendien staat in het persbericht dat het college zal bestaan uit een lid namens het Koninkrijk, een lid namens Aruba en een lid namens Nederland. Ook dit lees ik niet terug in de officiële afspraken. Is dit nu een harde afspraak tussen Nederland en Aruba en op basis waarvan of met welke achtergrond vertegenwoordigt een lid van het college het Koninkrijk, Aruba of Nederland?
Hopelijk slaat de positieve sfeer die er op Aruba is, over naar Sint-Maarten, waar de discussie over de integriteitsproblematiek nog wordt gevoerd. Ik hoop dat Nederland en Sint-Maarten hier alsnog samen uit kunnen komen, want een duurzame oplossing van het probleem werkt uiteindelijk alleen maar als het wantrouwen over en weer niet de boventoon voert en als de mensen op Sint-Maarten zelf in de oplossing geloven. Anders zal iedere stap om schoon schip te maken alleen maar tegenwerking kennen. Kan de Minister vandaag zeggen in welk stadium de gesprekken met Sint-Maarten zich bevinden? Heeft hij er nog vertrouwen in dat een overeenkomst in het verschiet ligt?
De Minister en ik hebben al vaker over de Isla-raffinaderij op Curaçao gediscussieerd. Deze raffinaderij is zeer giftig en zou in Nederland al tig keren gesloten zijn. Volgens sommige onderzoeken is de uitstoot zo erg dat er jaarlijks achttien mensen door sterven en veel onvervangbare natuur verloren gaat. De Minister is altijd zeer consequent in zijn antwoord: hij deelt de verontrusting, de zorg en de boosheid die wij in de Kamer uiten, maar hij kan er niets aan doen want de Isla is een Curaçaose aangelegenheid. Laatst ontving de Kamer echter een brief van zijn collega van Buitenlandse Zaken, waaruit bleek dat de economische waarde van de Isla-raffinaderij, die wordt geëxploiteerd door een Venezolaans bedrijf, van invloed is op de Nederlandse betrekkingen met het instabiele

Venezuela. Dit strookt niet met elkaar. Of de Isla is een puur interne Curaçaose aangelegenheid, of zij is een Koninkrijksaangelegenheid. In het laatste geval hebben wij er dus wel degelijk mee van doen. Kan de Minister hierop ingaan? Heeft hij ook contact met zijn collega van Buitenlandse Zaken over de Isla-raffinaderij? Als de Antilliaanse energieafhankelijkheid van Venezuela inderdaad zo groot is dat die onze buitenlandse betrekkingen stuurt, zou het dan niet zeer verstandig zijn om die afhankelijkheid verder af te bouwen, te beginnen met meer duurzame energiebronnen in plaats van de Isla? Ik wil de Minister in ieder geval concreet vragen om met zijn collega op Curaçao te spreken over het afbouwen van de afhankelijkheid en de Kamer hierover vervolgens te informeren.

De heer **Bosman** (VVD): Dit zijn vragen op detailniveau. Zijn dat eigenlijk geen vragen die in de Staten van Curaçao gesteld moeten worden?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik waardeer de scherpte van mijn VVD-collega enorm, maar laten we wel zijn: de Isla-raffinaderij is helaas geen detail. Het is een dossier waarover wij ook hier in Den Haag al sinds jaren, ver voordat ik zelf woordvoerder was op het gebied van Koninkrijksrelaties, zorgen hebben geuit. Wij hebben het hier over de gezondheid van mensen. De heer Bosman is er zelf geweest. Wij weten allemaal hoe groot het probleem daar is. Ik zal de laatste zijn in dit huis om de verschillende verantwoordelijkheden die wij binnen het Koninkrijk hebben, niet te respecteren. Dat doe ik. In de brief van Minister Koenders van Buitenlandse Zaken zie ik dat Nederland wel degelijk betrokken is bij het Isla-dossier. Daarom heb ik in mijn inbreng gefocust op het afbouwen van de afhankelijkheid van Venezuela door de Isla.

De heer **Bosman** (VVD): Mevrouw Hachchi was tegenover mij vrij scherp over de financiën. Die raken ons ook. Zij vond het vreemd dat ik daar in detail op inging. Ook die verantwoordelijkheid ligt uiteindelijk bij Nederland. Ik begrijp dat wij het nu eens zijn: zij mag hier vragen over stellen en ik mag daar vragen over stellen. De financiële aangelegenheden op de eilanden zouden dus eigenlijk ook haar moeten aangaan.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Misschien ben ik niet helder genoeg geweest, maar ik zei net al dat ik de vragen over de Isla die ik net heb gesteld, heb gekoppeld aan de brief die wij van Onze Minister van Buitenlandse Zaken hebben gekregen. Die brief ging over Venezuela, de energie en de afhankelijkheidsrelatie binnen het Koninkrijk. Dat is het haakje dat ik als parlementariër vanuit Nederland gebruik om deze Minister te bevragen. Tot nu toe stelt hij dat Curaçao hierover gaat en dat wij daar niets mee van doen hebben. Ik zet daar echter vraagtekens bij omdat onze eigen Minister van Buitenlandse Zaken wel degelijk in zijn brief schrijft dat het onze buitenlandse betrekkingen raakt. Ik vraag de Minister enkel of hij bereid is om met zijn collega op Curaçao te spreken over de afbouw van die energieafhankelijkheid.

De **voorzitter**: Ik kan als voorzitter opmerken dat deze commissie gisteren aan twee leden van het kabinet, namelijk de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, heeft gevraagd om hierop schriftelijk te reageren.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Dank voor deze aanvulling, voorzitter.
Ik kom bij mijn laatste punt, namelijk de relatie met de Europese Unie. De relatie van de eilanden met de Europese Unie is al langer onderdeel van debat. Op dit moment horen de eilanden er niet echt bij. Zij hebben de status van landen en gebieden overzee, de LGO-status. Zij worden gezien als buitenland. Behalve ontwikkelingssamenwerking gebeurt er niet zo

veel. Het is ook mogelijk om een sterkere relatie met de Europese Unie aan te gaan door middel van een zogeheten UPG-status, de status van ultraperifeer gebied. Veel andere overzeese gebieden hebben deze status al. Dan komt er meer geld beschikbaar, dan is er meer aandacht voor economische bedrijvigheid en worden de eilanden als strategische knooppunten voor handel en kennis erkend. Dit jaar vindt de evaluatie van 10-10-10 plaats. De structuur, de gekozen regelingen en de inrichting van de staatkundige vernieuwing worden onder de loep genomen. De discussie over de relatie met de Europese Unie is indertijd uitgesteld omdat er al zo veel veranderingen op de eilanden af kwamen. Mijn fractie vindt het echter goed om bij de evaluatie te kijken naar de voor- en nadelen van een keuze: een LGO-status aanhouden of overstappen naar een UPG-status? Natuurlijk moeten de eilanden hier zelf ook achterstaan, maar ik stel deze vraag aan de Minister. Ik kijk hierbij met name naar de BES-eilanden, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, die onderdeel zijn van Nederland zelf. Het is toch vreemd dat zij in de Europese Unie als buitenland worden gezien. Ook voor de landen Aruba, Curaçao en Sint-Maarten bestaan kansen voor het krijgen van een sterkere positie. Mijn vraag aan de Minister is of de evaluatie de relatie van de eilanden tot de Europese Unie ook inderdaad gaat behandelen. Of ziet de Minister mogelijkheden om dit alsnog aan bod te laten komen, wellicht na de evaluatie?

De heer **Van Laar** (PvdA): Voorzitter. Op de agenda staan veel stukken en gelukkig gaan ze niet allemaal over het financiële beleid op de eilanden. Ik wil beginnen met de niet-financiële onderwerpen, bijvoorbeeld met de vooruitgang die wordt geboekt in Caraïbisch Nederland. Toen wij terugkwamen van het IPKO in januari, hebben wij vragen gesteld aan de Minister over de vooruitgang die nu wordt geboekt. Er kwamen verkiezingen aan, er zijn nieuwe bestuurscolleges en de meerjarenplannen zijn in de maak. Het is echter van belang dat de bevolking op de eilanden de vooruitgang ook snel gaat merken.
In het rapport van het Cft lees ik dat de begrotingen van de eilanden elk jaar hetzelfde zijn omdat er heel weinig speelruimte in zit, dat zij eigenlijk al te weinig middelen hebben voor hun basistaken en dat zij bezuinigen op de basistaken om investeringen mogelijk te maken. Ze kunnen immers niet lenen. Dat roept toch de vraag op of zowel de omvang van de begroting als de systematiek achter de begroting wel goed is. Zij kunnen niet lenen en zijn altijd afhankelijk van een vinkje uit Den Haag om iets extra's te kunnen doen. Die vraag hebben wij al eerder gesteld. Het is de vraag of wij daar na vijf jaar nog steeds mee moeten doorgaan of dat wij daar breder naar kunnen kijken. Zit dit nu in de evaluatie van de verhoudingen of niet? En zo niet, kan daar dan misschien een apart onderzoek naar worden gedaan? Wij hebben toch stellig de indruk dat de problemen op de eilanden veel groter zijn dan de begrotingen die de eilandbesturen en eilandraden nu tot hun beschikking hebben, toelaten om aan te pakken. Voor een deel zit het in bestuurskracht en voor een deel zit het ook in de keuzes die gemaakt worden, maar wellicht zit het voor een deel ook in de begrotingssystematiek en de techniek daarachter. Dat zou toch verholpen moeten worden. Het zijn geen heel grote begrotingen, dus ook als er iets bij moet, zou dat toch te vinden moeten zijn. Het Cft constateert dat in ieder geval. Daar wil ik mij graag bij aansluiten.
Een onderwerp waarop wel concreet vooruitgang te merken is, zijn de kinderrechten. Er zijn niet alleen plannen gemaakt, er zijn ook projecten in uitvoering. Er worden althans heel concrete plannen gemaakt die ook snel uitgevoerd kunnen worden; laat ik het zo zeggen. Het lijkt nog wel vooral een discussie die op ambtelijk niveau wordt gevoerd tussen maatschappelijke organisaties en sociale partners, maar die op de eilanden zelf nog weinig leeft en nog weinig tot leven komt. Heeft de Minister plannen om deze discussie tot leven te brengen en zo ja, welke?

Vorig jaar vond in de Hooglandse Kerk in Leiden de kinderrechtentop plaats. Dat is de Minister waarschijnlijk wel bekend. Daar discussieerden wij met jongeren van de verschillende eilanden en met maatschappelijke organisaties van de eilanden. Dat deden we echter in Nederland en dat is eigenlijk gek, want de discussie lijkt daar minder gevoerd te worden dan hier. We halen de mensen van daar dus hierheen om er hier over te praten, maar zouden wij niet juist op de dag van de rechten van het kind op alle eilanden een kinderrechtenfestival moeten organiseren, om met de bevolking in gesprek te gaan, om informatie op te halen, maar ook om informatie te brengen? Heel veel informatie over kinderrechten is natuurlijk nieuw en onbekend. Ik denk bijvoorbeeld aan informatie over geweld tegen kinderen of aan de nieuwe visie die de commissie van wijzen gaat maken over het pedagogisch klimaat voor kinderen. Voor een heel groot deel van de ouders is dat nieuwe informatie. Die moet verspreid worden. De vraag is dus wat de plannen zijn van de Minister op dit gebied en of hij iets ziet in het houden van kinderrechtenfestivals, in ieder geval op de eilanden van Caraïbisch Nederland. Wellicht zien de andere eilanden er ook wel iets moois in.

Dan kom ik nu toch op de financiën, want er is veel goed nieuws te melden. Er is een overeenkomst met Aruba over toezicht op de financiën en dat is hard nodig. Die financiën lijken nu alweer de goede kant op te gaan. Ik weet niet of collega Bosman precies dezelfde rapporten leest, maar ik lees in de rapporten van het Cft vooral dat dingen beter gaan dan eerst, dat er beter wordt beheerd, dat beter wordt gestuurd, dat er meer inzicht is en natuurlijk ook dat er altijd een hoop te doen blijft. Zelfs in de Nederlandse gemeenten gaan dingen fout en worden weleens misinvesteringen gedaan. Ik noem bijvoorbeeld het gat van Van de Putte in Leiden. Daar heeft de gemeente uiteindelijk wel 25 miljoen voor betaald. Vervolgens heeft de gemeente dit doorverkocht voor een fractie van dit bedrag omdat het het gewoon niet waard was. Maar ja, soms moet dat om een gat gevuld te krijgen. Ik noem ook het bedrag aan investeringen dat wij in Nederland afschrijven omdat mensen dachten dat in een gebied ooit woonwijken en bedrijvenparken zouden komen terwijl die er niet zijn gekomen. Dat gebeurt bij elke overheid. Over de individuele casussen kun je dus het beeld schetsen dat er van alles mis is en dat het alleen maar erger wordt, maar dat lees ik in de Cft-rapporten in ieder geval niet terug. Ik hoor graag hoe de Minister die rapporten in het geheel overziend beoordeelt. Wij zien daar in ieder geval een positieve lijn in.

Wij willen de Minister, alle collega-ministers die erbij betrokken waren en de premiers Rutte en Eman complimenteren met het uiteindelijke resultaat van de gesprekken die op Aruba, in Panama, in Nederland en waarschijnlijk ook op andere plekken in de wereld zijn gevoerd. Dat nu weer samen met Aruba vooruitgekeken wordt en dat er afspraken zijn gemaakt over de toekomst is winst. De PvdA hoort graag of de Minister erop vertrouwt dat een nieuwe gezamenlijke koers is ingezet waarbij ook echt sprake is van een commitment. Volgens mij is er inmiddels ook in de Staten commitment, maar wij horen er graag meer over. De PvdA hoort ook graag wat de vervolgstappen zijn. In het antwoord op de vragen van collega Bosman stelde de Minister al dat hij hoopte dat Aruba zijn schuld via Nederland gaat herfinancieren omdat dit aanzienlijke voordelen oplevert. Wij hebben hier al eerder op aangedrongen en wij zijn het er ook van harte mee eens, maar wat is hier nu over afgesproken? Wanneer wordt het punt bereikt waarop Aruba zich kan inschrijven bij de lopende inschrijving?

De witte rook op Aruba is mooi, maar er zijn ook nog discussies met Sint-Maarten. We hebben daar in het vorige AO over gezegd dat die eigenlijk voor de zomer beslecht moeten zijn en dat we anders zullen bekijken of er een andere route bewandeld moet worden dan in gesprek blijven en proberen er samen uit te komen. Zijn er al concessies gedaan om te garanderen dat er een programma komt dat goed verankerd is,

zoals het nu op Aruba is gedaan, misschien met een landsverordening, maar dan wel met het beding dat de rijksministerraad kan corrigeren als een land de landsverordening intrekt of wijzigt? Of zitten de gesprekken nu muurvast? Wat is momenteel de stand van zaken met betrekking tot de nieuwe aanwijzing die Nederland zou moeten geven? Is het advies van de Raad van State al beschikbaar voor de regering? Wanneer wordt dat verwacht? We hebben aangedrongen op een oplossing voor de zomer. Is die al in zicht? Denkt de Minister dat men er voor de zomer uit zal komen?

De **voorzitter**: De Minister kennende kan hij meteen antwoorden. Ik geef hem dan ook het woord.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Ik zal eerst een aantal onderwerpen in algemene zin bespreken. Daarbij zal ik proberen zo veel mogelijk vragen te beantwoorden. Ik wil beginnen met Aruba en de afspraken die daar zijn gemaakt. Vervolgens zal ik ingaan op Sint-Maarten en de stand van zaken met betrekking tot het instellen van een integriteitskamer daar. Verder zal ik iets zeggen over de financiën en de commentaren van het Cft, inclusief de kritische kanttekeningen die daar door de heer Bosman bij zijn geplaatst. Verder zal ik specifiek ingaan op de Isla-raffinaderij en op de brief van collega Koenders daarover, en op het onderwerp kinderrechten. Ten slotte zullen er nog een paar kleine resterende thema's zijn, zoals de UPG-status.
Dit is het eerste moment dat we met elkaar spreken over Aruba, los van het korte moment in het vragenuurtje, nadat we met Aruba tot overeenstemming zijn gekomen. Ik wil deze gelegenheid aangrijpen om kort te schetsen dat er volgens mij belangrijk voorwerk is verricht tijdens de handelsmissie in Panama. Onze Minister-President en de Minister-President van Aruba hebben daar toen samen over gesproken. Vervolgens zijn wij – ik zeg altijd wij, maar in dit geval bedoel ik de sg en ik – ten tijde van het bezoek van het koninklijk paar op Aruba geweest en hebben we de mede door dat bezoek gegenereerde goede stemming gebruikt om en passant te proberen tot overeenstemming over dit onderwerp te komen. Ik ben erg blij dat dat is gelukt. Ik heb er vertrouwen in dat men overeenkomstig zal handelen. Dat vertrouwen ontleen ik niet alleen aan gesprekken met de Minister-President en de Minister van Financiën van Aruba, maar ook aan gesprekken met de fractievoorzitters en de voorzitter van de Staten en de manier waarop daar sindsdien in de Staten over is gesproken.
Ik denk dat er sowieso geen verschil van inzicht bestond over de doelstelling om de begroting van Financiën in balans te brengen, maar dat we het nu ook eens zijn geworden over de manier waarop we de weg daarnaartoe zodanig kunnen organiseren dat Aruba haar eigenstandige positie behoudt. Aruba is destijds niet in aanmerking gekomen voor schuldsanering en valt ook niet onder de reikwijdte van de Rijkswet financieel toezicht (Rft). Er werd net verwezen naar artikel 15 van de Rft, maar die wet geldt niet voor Aruba. De structuur die is gekozen, is een protocol dat is ondertekend door Nederland en Aruba. In dat protocol wordt verwezen naar een landsverordening, maar die landsverordening is nog in behandeling. We hebben echter al wel afspraken gemaakt over de inhoud daarvan. We hebben in het protocol ook vastgelegd dat, mochten er essentiële inhoudelijke veranderingen optreden, dat niet zal gebeuren dan na overeenstemming tussen Nederland en Aruba. Daarmee is dat een samenhangend pakket geworden.
Dat pakket regelt overigens – dat was een vraag van mevrouw Hachchi – ook de tijdelijkheid. In artikel 12 van het protocol staat dat het College Aruba financieel toezicht zijn conclusies aan de raad van Ministers van het Koninkrijk zal sturen, indien het balanced budget als bedoeld in de meerjarencijfers uit de landsverordening duurzaam is gerealiseerd. Dat moet het CAft dus beoordelen, want dat is degene die daarover een

bericht aan de rijksministerraad zal sturen. Overigens leidt dat vervolgens tot de instelling op Aruba, in samenwerking met Nederland, van een begrotingskamer om het onafhankelijk toezicht over te nemen en voort te zetten. Dit is dus een tijdelijk arrangement, totdat er een duurzaam balanced budget is gerealiseerd. Daarna ontstaat er een nieuwe situatie, met een permanent toezicht door de Arubaanse begrotingskamer. Dat is het arrangement dat is afgesproken.

In artikel 4 van het protocol wordt verwezen naar de instelling van het CAft. Mevrouw Hachchi heeft gelijk dat de samenstelling daarvan nog niet bij de Kamer bekend kan zijn, aangezien die wordt geregeld in de landsverordening. Daarin is inderdaad gespecificeerd dat de voorzitter wordt benoemd door de Rijksministerraad, één lid door Nederland en één lid door Aruba. Ik heb al te kennen gegeven dat het voor de hand ligt dat de voorzitter en het lid van Nederland dezelfde zullen zijn als in het Cft, maar er moet natuurlijk ook nog een Arubaans lid worden benoemd. Ik hoop dat dat voor 1 augustus zal gebeuren, zodat men, zoals is afgesproken, vanaf 1 augustus in complete bezetting het werk zal kunnen uitvoeren. Dit is dus het arrangement waarvoor is gekozen.

Er is gevraagd naar de opmerking die ik heb gemaakt in het vragenuurtje. Ik heb hier de letterlijke tekst. Ik zal die even herhalen, want ik wil daar zeker bij blijven. Ik heb gezegd: «Ik hoop overigens dat er een moment komt waarop het» – de lopende inschrijving – «wel aan de orde kan zijn. Dat zou de situatie van de overheidsfinanciën op Aruba namelijk zeer verlichten,» – het renteniveau is immers de helft van wat men nu betaalt – «maar daarvoor moet eerst de begroting weer op orde zijn.» Dat is inderdaad de tweede lezing, zoals de heer Bosman aangaf. Dit is geen onderdeel van de gemaakte afspraken. Er is ook niet gevraagd om dat een onderdeel van de afspraken te maken. Minister-President Eman en ik hebben een fundamenteel en principieel gesprek gevoerd over het inrichten van het toezicht en de wijze waarop dat zou moeten plaatsvinden. Het vooruitzicht van het in aanmerking komen voor de lopende inschrijving was voor de regering van Aruba dus geen voorwaarde of wens. Je kunt echter wel constateren dat, als de begroting op orde is en men in aanmerking kan komen voor lagere rente, dat de begroting verder verlicht.

De heer **Bosman** (VVD): Volgens mij staat er wel degelijk dat Nederland en Aruba de gemaakte afspraken over en voorwaarden omtrent het inschrijven door Nederland op leningen van Aruba, zoals is vastgelegd in het Witte Donderdagakkoord van 28 maart 2013, herbevestigen. Dat staat er letterlijk in. Het is dus wel een onderdeel van het hele proces.

Minister **Plasterk**: In het Witte Donderdagakkoord werd inderdaad verwezen naar de in het Koninkrijk in het algemeen geldende criteria. Die houden in dat de begroting in balans moet zijn en dat er niet een staatsschuld van meer dan 40% mag zijn. Die is op dit moment 80%. We zijn er dus nog niet. Daarom zijn er ook geen actuele afspraken over gemaakt, anders dan die verwijzing die de heer Bosman terecht heeft genoemd.

Ik hoop dat de landverordening voor 1 augustus zal worden vastgesteld en dat de benoeming van het lid van het CAft ook voor die tijd zal plaatsvinden, zodat we vanaf dat moment kunnen aankoersen op het in balans brengen van de overheidsfinanciën op Aruba.

Dit is een mooi bruggetje – ik doorbreek nu even mijn eigen volgorde – naar de financiën op Curaçao en Sint-Maarten en de kritische opmerkingen die door de heer Bosman zijn gemaakt over de rol van het Cft.

Ik wil vooropstellen dat de begrotingen van Curaçao en Sint-Maarten in balans zijn. Met andere woorden, er wordt niet meer uitgegeven dan er binnenkomt. Dat lag een paar jaar geleden helemaal niet voor de hand. Er zijn destijds, nog voordat ik deze portefeuille kreeg, stevige conflicten

geweest over de begrotingstekorten op Curaçao. Elke keer als ik daar kom, merk ik dat het belang daarvan volledig is geïnternaliseerd door de Minister van Financiën en de regering van Curaçao. Men doet dat niet omdat dat moet of omdat dat is afgesproken, maar omdat men ziet dat je op een klein eiland met een open economie, uiteindelijk op de lange termijn niet meer kan uitgeven dan er binnenkomt. Het is dus ook om die reden verstandig om dat te doen, ook wanneer dat niet eenvoudig is of wanneer de stand van de economie niet rooskleurig is en het daardoor moeilijk is om dat te realiseren.
Dan de rol van het Cft die voortvloeit uit de rijkswet financieel toezicht. Curaçao en Sint-Maarten en ook Nederland hebben zich daaraan verbonden. Wij zijn daar dan ook aan gehouden. Dat brengt met zich dat wij een advies vragen en krijgen van het Cft, dat een eigenstandige en in de rijkswet gedefinieerde verantwoordelijkheid heeft. Wanneer het Cft meent dat wordt voldaan aan hetgene artikel 15 van de Rijkswet vraagt, komt men volgens artikel 16 in aanmerking voor de lopende inschrijving. Ik hoor goed dat de heer Bosman vindt dat het Cft op onderdelen misschien strenger zou moeten zijn, als ik het zo mag samenvatten. Die opvatting kunnen we doorgeleiden naar het Cft, maar ik wil de mensen van het Cft wel in de positie houden dat zij daar een eigen oordeel over kunnen vellen.
Er kunnen specifieke vragen worden gesteld. Dat is eerder ook gedaan. De heer Bosman heeft destijds bijvoorbeeld kritische vragen gesteld over de financiering en het businessplan van het nieuwe ziekenhuis op Curaçao. We hebben die vragen toen langs de correcte constitutionele lijnen doorgeleid naar het Cft en gevraagd om, hoewel de bouwplannen deugdelijk leken te zijn gefinancierd, toch nog eens specifiek te kijken of het businessplan ook deugdelijk is. Wat heb je namelijk aan bakstenen wanneer er niet een geloofwaardig plan is voor de wijze waarop het ziekenhuis vervolgens zal worden geëxploiteerd? Die vraag is doorgeleid naar het Cft. Het Cft heeft daar onderzoek naar gedaan en heeft aan de Rijksministerraad gerapporteerd dat het businessplan in principe op orde was. Ik heb die informatie vervolgens weer doorgeleid naar de Kamer. Dat zijn volgens mij de lijnen die we moeten blijven volgen wanneer er vragen zijn op andere terreinen. Wanneer er over een specifiek terrein op Sint-Maarten, het Emilio Wilson Estate, vragen zijn over de manier waarop dat precies is gelopen, dan kan ik die vraag doorgeleiden naar het Cft en zeggen dat ik daar meer informatie over wil, omdat de Kamer, in persoon van de heer Bosman, mij daarnaar heeft gevraagd. We zullen dan zien wat het antwoord daarop zal zijn. Ik denk dat het gesprek zo zou moeten lopen.

De heer **Bosman** (VVD): Het gaat wat dieper. Artikel 15 is namelijk breder dan alleen een balanced budget. Artikel 15 is een algemeen artikel, waar heel veel bij betrokken wordt. Ik heb gerefereerd aan de antwoorden van de Minister van Financiën, dus eigenlijk van het kabinet, en gevraagd wat daar allemaal bij hoort. Als ik die informatie dan naast het eigen verslag van het Cft leg, dan zie ik heel veel punten die niet op orde zijn en die niet voldoen aan artikel 15. Ik ben het helemaal eens met collega Van Laar dat er voortgang wordt geboekt. Ik zeg ook niet dat de begroting afgekeurd moet worden. We keuren niets af, want er komen nog adviezen. Het heeft echter wel een consequentie voor het aangaan van de lening. Zolang de zaken nog niet op orde zijn en er niet wordt voldaan aan artikel 15, kun je nooit bij artikel 16 komen. Het gaat mij om het feit dat het dividendbeleid niet op orde is, het feit dat er nog grote onzekerheden zijn bij overheids-nv's, het feit dat er nog grote risico's zijn ten aanzien van pensioenfondsen, waar nog niet aan is voldaan. Dat is de kern van het verhaal. Het gaat mij niet om de vraag of het Cft een eigenstandige afweging mag maken. Daarvoor is het er juist. Maar dat moet dan wel gebeuren op basis van alle afgevinkte artikelen van artikel 15. Men moet dus niet komen met

een politiek oordeel, waarbij wordt gezegd: we maken een afweging. Het is volgens mij niet aan het Cft om een afweging te maken. Dat is aan de Rijksministerraad.

De **voorzitter**: En u vraagt de Minister om daarop te reageren.

Minister **Plasterk**: Collega Rutte zou zeggen: mag ik daar mijn waarheid naast leggen? Ik zou zeggen dat het net een slagje anders ligt. Er is niet zozeer sprake van een afweging in de Rijksministerraad. Artikel 16 spreekt over de rijkswet waar de Rijksministerraad aan gebonden is en spreekt over een automatisme als er wordt voldaan aan artikel 15. Het Cft beoordeelt in eerste instantie of men in aanmerking komt voor de lopende inschrijving. Artikel 15 is vrij specifiek als het gaat om de eisen die worden gesteld aan de begroting. Dat staat met name in lid 1. In lid 2 wordt er een en ander bij betrokken, zoals de meerjarenbegroting en de vraag of de toelichting op die begroting voldoende is. In lid 3 wordt het onderwerp verbreed. Daar staat namelijk: bij de begroting wordt een uiteenzetting verstrekt van de financiële toestand van het land. De heer Bosman heeft gelijk dat je dat zo mag lezen dat men niet alleen de begroting sec bekijkt, maar dat men ook kijkt in welke context die begroting zich bevindt. In die context kun je bijvoorbeeld overheids-nv's erbij betrekken. Je kunt er ook andere zaken bij betrekken die strikt genomen misschien niets met de landsbegroting te maken hebben. Dat is een heel algemeen gesteld artikel. Het Cft moet dan vervolgens vanuit de eigen verantwoordelijkheid op basis van deze heel algemene tekst bekijken of het vindt dat die begroting in voldoende mate voldoet aan de eisen van artikel 15 om ermee akkoord te kunnen gaan. Ik voeg daar nog aan toe dat ik blij ben dat het Cft behalve die signalerende ook een aanmoedigende en een adviserende rol heeft en in de conclusies ook wel zegt: vooruit, maar eigenlijk maken we ons wel zorgen of dit zich in de goede richting ontwikkelt. Zij geven dus hier en daar de grijstinten aan. Dat lijkt mij zeer waardevol. Ik zou dat ook zo willen houden.

De heer **Bosman** (VVD): Het Cft heeft recht op grijstinten, maar niet ten aanzien van het goedkeuren van de lening. Voor het goedkeuren van de lening hebben wij harde eisen. Ik herhaal dat het kabinet bij monde van de heer Dijsselbloem heeft gezegd dat de financiële situatie van overheid-nv's zal moeten worden meegenomen in de uiteenzetting van de financiële toestand van een land wanneer hier naar het oordeel van het land financiële risico's voor de landsbegroting uit voortvloeien. Daar zit geen licht tussen. Dat is volgens mij volledig helder. De risico's zijn groot voor de overheids-nv's, maar die horen erbij. Die zijn echt een risico voor de begroting. Er is geen keus om die er niet bij te nemen. Dat staat hier. Ik vind ook dat het College financieel toezicht de checklist erbij moet pakken. Dat ze daarin een ondersteunende rol hebben, dat ze grijstinten hebben, dat ze allerlei keuzes zullen maken, dat is prima, maar bij artikel 16 moet worden voldaan aan de checkmarks van artikel 15. Anders stoppen we bij artikel 15 en gaan we niet verder. Deelt de Minister die mening?

Minister **Plasterk**: Ik deel de mening dat voldaan moet zijn aan artikel 15. Ik heb daaraan toegevoegd de duiding van lid 3 van dat artikel, namelijk dat een aantal onderwerpen erbij moet worden betrokken als het gaat om de financiële toestand van het land. Ik ben het dan ook eens – dat spreekt eigenlijk voor zich – met datgene wat Dijsselbloem daarover heeft geschreven, namelijk dat de overheids-nv's daar een onderdeel van zijn. Ik zal proberen naar een conclusie toe te werken die ook tegemoet komt aan wat de heer Bosman vraagt. We zitten hier namelijk niet voor niets. Ik kan de vraag doorgeleiden naar het Cft en vragen of men bij de eerstvolgende gelegenheid expliciet en goed onderbouwd de positie van de overheids-nv's nader wil beschouwen, zodat dat nog explicieter dan nu

kennelijk in de ogen van de heer Bosman het geval is, kan terugkomen als onderdeel van het advies van het Cft. Hiermee blijven we volgens mij binnen de grenzen van onze verantwoordelijkheid.

De heer **Bosman** (VVD): Maar ik heb meer punten. Het dividendbeleid is daar ook een onderdeel van. Het dividendbeleid komt op de begroting terug en is onderdeel van de Rijkswet financieel toezicht. Dat wordt echter niet ingevuld. Verder klopt het mandaatregister ook niet. Het gaat dus om veel meer, het gaat om het totale pakket. We hebben het nu over de overheids-nv's, maar er zijn veel meer dingen. Dat is mijn zorg. Als het niet op orde is – dat vind ik zo belangrijk aan de rol van het Cft – komt er geen lening. Ik vind het prima dat het helpt met de begroting, maar als die niet op orde is, komt er geen lening. Dat is zwart-wit. Dat is geen grijs gebied.

Minister **Plasterk**: Met dat laatste ben ik het eens. Dat is ook geen kwestie van opvatting. Dat vloeit voort uit de Rijkswet financieel toezicht. Men moet voldoen aan artikel 15 om in aanmerking te komen voor de lopende inschrijving. Bij de beoordeling daarvan leunen we zwaar op het Cft. Ik wil ook dat die professionaliteit in positie blijft. We gaan hier niet het werk van het Cft overdoen. Er kunnen echter wel vragen worden gesteld en er kan gezegd worden: u bent wel heel summier geweest over kwestie A, B of C. De kwesties die de heer Bosman heeft genoemd, zijn genotuleerd. Die kunnen we doorgeleiden naar het Cft en we kunnen daarbij zeggen: wees daar bij de eerste de beste gelegenheid buitengewoon specifiek over, want dit is relevante informatie. Mag ik het zo doen?

De **voorzitter**: Dat zullen we als toezegging registreren. Ik verzoek u uw betoog te vervolgen.

Minister **Plasterk**: Ik heb de volgorde van mijn eigen antwoorden doorkruist, maar ik kom nu op het punt van de integriteitskamer op Sint-Maarten. Eerst even formeel. Er is daar een artikel 51-procedure in gang gezet. Die is gericht op het instellen van een Algemene Maatregel van Rijksbestuur. Een stap in die procedure is dat de Raad van State om advies wordt gevraagd. Een stap in het adviestraject van de Raad van State is dat partijen ex artikel 24 worden gehoord. Dat heeft inmiddels plaatsgevonden. We zijn gelijktijdig gehoord. Dat was een sessie zoals je die in Amerikaanse televisieseries wel ziet, met de pleiters aan de ene kant van de tafel en de Raad van State aan de andere kant. Dat is nu formeel de stand van zaken.
Ik heb voortdurend gezegd en wil het hier ook wel weer zeggen dat ik liever heb dat we bij consensus, dus ex artikel 38 van het Statuut, kunnen komen tot een regeling, waarbij de integriteitskamer zodanig is verankerd – dat is voor mij essentieel – dat de landspolitiek niet de volle vrijheid heeft om op elk moment in zo'n integriteitstraject in te grijpen. Dat is niet omdat er enige behoefte zou zijn om vanuit Den Haag daarin in te grijpen, maar alleen maar om veilig te stellen dat niemand in de politiek in de verleiding zou komen om daarin in te grijpen.
Deze week, ik meen zelfs vandaag, is mijn collega Richardson, Minister van Justitie, geland in Nederland. Er zullen deze week weer contacten zijn om te kijken of we toch niet kunnen bereiken dat een dergelijke afspraak bij consensus kan worden ingevuld. Ik ben het eens met mevrouw Hachchi dat dat de voorkeur heeft. We hadden het net over het begrotingsevenwicht op Curaçao, dat inmiddels is geïnternaliseerd als van groot belang voor het land zelf. Voor de integriteit geldt natuurlijk minstens even sterk dat het het beste is wanneer iedereen zegt: dit zouden we zo moeten doen. Nederland is bereid om ook voor de komende jaren additioneel budget, expertise en personeel ter beschikking te stellen om daarbij te assisteren. Laten we eerst maar kijken of we daar deze week

toch nog overeenstemming over kunnen bereiken. Ondertussen wachten we het oordeel van de Raad van State af over de artikel 51-procedure die in gang is gezet.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Dank voor dit antwoord, maar zou de Minister toch nog iets meer beeld kunnen geven? Ik spreek namelijk ook allerlei mensen om te kijken hoe het nu gaat. Kan de Minister aangeven hoe dicht we nu zijn bij een overeenstemming? Ik weet dat een heel aantal punten met elkaar is gewisseld en dat men elkaar daarin kan vinden. Het lijkt echter of het wantrouwen groter is dan de wil om uiteindelijk op de inhoud, die helder is, overeenstemming te bereiken. Kan de Minister in zijn eigen bewoordingen aangeven wat zijn verwachting is om hier samen uit te komen?

Minister **Plasterk**: Het zit hem altijd in de details. Die eerste 80% of 90% of 95% overeenstemming is vaak niet het probleem. Het zit hem juist in de laatste resterende punten. Een onderwerp waarover we nog met elkaar spreken, is de rechtsbescherming. Iedereen is er wel van overtuigd dat wanneer iemand wordt onderzocht omdat er sprake is van potentiële integriteitsschendingen, er sprake moet zijn van een vorm van rechtsbescherming. Maar die mag natuurlijk niet zo worden ingericht dat iemand, bijvoorbeeld een politicus, in een positie zou kunnen zijn om via de weg van de rechtsbescherming te zorgen dat die integriteitskamer niet door kan vragen of haar werk niet kan voortzetten. Het luistert dan ook heel nauw onder welke voorwaarden, op welke manier, op welk moment en met welke bevoegdheden zoiets wordt ingevuld. We zijn daarover in een opbouwend gesprek. Dus wie weet. We zijn het er echter nog niet over eens.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Zit de Minister zelf ook aan tafel, in welke fase dan ook? Ik kan me dat voorstellen, gezien de opmerking die hij zelf maakte over een discussiepunt dat er nu ligt. Natuurlijk, the devil is in the detail, maar zit de Minister in deze fase ook zelf aan tafel?

Minister **Plasterk**: Dat hangt er vanaf welke tafel wordt bedoeld. Bij de Raad van State heb ik inderdaad het woord gevoerd namens Nederland. Bij het bespreken van de juridische details ben ik soms zo vrij om het voorwerk door mijn medewerkers te laten doen en schuif ik aan tafel op het moment dat ik denk dat het nuttig is om bij te dragen aan het eindresultaat. Ik wil echter in zijn algemeenheid zeggen dat het niet hangt op gebrek aan persoonlijke contacten en ook niet op de onderlinge relaties. Die zijn op zichzelf uitstekend, maar het gaat om serieuze zaken. Ik signaleer ook dat de Minister van Justitie van Sint-Maarten hier zijn uiterste best voor doet. Dat doen wij ook. Vanuit die basis bekijken we hoever we kunnen komen.
Ik kom nu op de Isla-raffinaderij. Ik ben altijd blij als ik een misverstand of een potentieel misverstand kan wegnemen. Ik heb de brief van collega Koenders er even bij gepakt. Ik denk dat de organisatie SMOC (Schoon Milieu op Curaçao) – de heer Van Leeuwen is mij bekend – mijn collega wellicht toch iets in de mond heeft gelegd dat hij niet helemaal heeft gezegd. Het feit dat collega Koenders schrijft over het belang van de raffinaderij voor de economie van de landen in het Koninkrijk, maakt nog niet dat het een koninkrijksaangelegenheid is. Ik denk dat het misverstand hierin schuilt. Minister Koenders is de Minister van Buitenlandse Zaken van Curaçao. Hij is degene die namens het Koninkrijk met buurlanden – het grootste buurland van het Koninkrijk is Venezuela – kan spreken over de belangen van de vier landen in het Koninkrijk. In dit geval liggen die belangen natuurlijk voor het overgrote deel bij Curaçao, maar in zijn brief zegt hij dat het verbod van uitvoer door Curaçao naar Venezuela, ook gevolgen kan hebben voor Aruba en Bonaire. Hij noemt echter specifiek

de raffinaderij en zegt dat die van groot belang is voor het bruto nationaal product van Curaçao en daar een grote bijdrage levert aan de werkgelegenheid. Dat lijkt mij helder. Maar daarmee zegt hij dus niet dat het een koninkrijksaangelegenheid is geworden.
Dan resteert natuurlijk toch de vraag wat dan de stand van zaken is met betrekking tot Isla. Ik houd de verantwoordelijk graag bij Curaçao waar die hoort te liggen, maar ik heb begrepen dat men van plan is om de centrale over te laten gaan op natuurlijk gas. Dat zou, naar mij is meegedeeld, de luchtverontreiniging met 80% kunnen terugbrengen. Dat zou dus goed nieuws zijn, maar dan is natuurlijk nog wel de vraag op welke manier dat natuurlijke gas op Curaçao zou kunnen komen. Ik geef dit alleen aan als iets dat ik bij mijn laatste bezoek daar heb vernomen. Ik weet dus niet hoe reëel dat uiteindelijk zal blijken te zijn. Het is voor mij wel glashelder dat de problematiek, ook de milieuverontreiniging en de consequenties voor de gezondheid van omwonenden, bij de regering van Curaçao op het netvlies staat. Men realiseert zich ook, wat Koenders ook zegt, dat die raffinaderij 10% van het inkomen van het land bepaalt. Ik heb eerder al meegedeeld dat er schattingen zijn dat de kosten om de huidige brandstofkeuze te laten voldoen aan milieueisen, ongeveer net zo hoog zullen zijn als de jaarbegroting voor het hele land. Met andere woorden, dat is niet zomaar op te hoesten door een land. Het is dan ook geen gemakkelijke problematiek.
Ik bespreek dit, als ik in Curaçao ben, altijd met Minister-President Asjes om te horen hoe het ervoor staat. Dat doe ik ook omdat de Kamer mij daarnaar vraagt en om goed op de hoogte te zijn. Wanneer er vraag zou zijn naar expertise of ondersteuning vanuit Nederland, zullen we kijken wat we daar van onze kant aan kunnen doen. Dit altijd wel met respect voor het feit dat het een landsaangelegenheid is en dat dat ook zo moet blijven.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik snap dat de Minister zegt dat Minister Koenders ook de Minister van Buitenlandse Zaken voor de eilanden is en dat we het door deze brief niet moeten gaan zien als een koninkrijksaangelegenheid. De Minister heeft echter al het nodige gezegd over de schadelijkheid van de Isla, zowel voor mens als milieu. De Minister doet zelf de handreiking – die heeft hij al vaker gedaan – dat hij wel bereid is om met Curaçao te spreken over afbouw dan wel over expertise, kennis en kunde. Liggen er concrete verzoeken van Curaçao op dit moment? Gezien wat er al gezegd is en gezien de afhankelijkheid van Curaçao van de Isla wil ik de Minister ook vragen of hij bereid is iets meer te doen. Wil hij concreet met Curaçao bekijken in hoeverre er gewerkt kan worden aan afbouw? Kijkend naar de verantwoordelijkheden van de verschillende landen vraag ik de Minister om op dit terrein een stap extra te doen.

Minister **Plasterk**: Er liggen geen nieuwe verzoeken. We hebben in het verleden natuurlijk wel aan verzoeken voldaan. Er is vanuit Nederland een meetstation ingericht om de verontreiniging te meten. Dat is ook door Nederland gefinancierd overigens. Sindsdien is er geregistreerd dat er inderdaad sprake is van verontreiniging. Dat is in ieder geval goed om te weten. Daaraan is expertise vanuit de Nederlandse universitaire wereld bijgedragen. Ik meen vanuit Wageningen, maar dat weet ik niet zeker. Er liggen dus geen nieuwe verzoeken.
Wat betreft die tweede vraag wil ik toch het voortouw bij Curaçao laten. Daar zit namelijk ook het afbouwen van de raffinaderij in verscholen. Ik heb net al gezegd dat mij is gemeld dat men overweegt en onderzoekt of het mogelijk is om over te gaan op gas als brandstof, wat de verontreiniging met een factor vijf zou reduceren. Men is daarmee bezig. Als men in die context vraagt of Nederland daar expertise aan kan bijdragen, dan zal ik altijd mijn best doen om dat te doen. Dan zou het misschien niet nodig zijn om af te bouwen, maar dan zou er getransformeerd kunnen

worden naar een meer acceptabele vorm van exploitatie. Dat is aan het land. Ik denk mee waar het kan, binnen de kaders van de verantwoordelijkheden.
Dan kom ik op de kinderrechten. De heer Van Laar heeft daar altijd veel aandacht voor. Er is eerder op zijn suggestie 3 miljoen gereserveerd voor de bijdrage vanuit Nederland aan het kinderrechtenplan. Hij vroeg nu specifiek of we zouden kunnen bespoedigen dat de dag voor de rechten van het kind niet alleen in Nederland plaatsvindt, zoals afgelopen jaar in de Hooglandse Kerk in Leiden, maar ook op de eilanden zelf. Dat zou dan een soort kinderrechtenfestival zijn. Ik zal dat zeker ter sprake brengen en entameren. Men moet dat in de andere landen wel willen natuurlijk. Men moet er wel voor voelen. Tijdens de koninkrijksconferentie ligt een voorstel voor van de Taskforce Kinderrechten om jaarlijks een week van de opvoeding te organiseren. Die draait dan om uitwisseling tussen ouders, medeopvoerders, kinderen en jongeren. Daar kan iedereen eigen activiteiten aan bijdragen, ook professionals, de Centra voor Jeugd en Gezin et cetera. Ik vind het interessante voorstellen en ik zal terug rapporteren wat de bevindingen zijn na de koninkrijksconferentie.
De heer Van Laar vroeg ook of de begrotingssystematiek in de evaluatie zit. Het antwoord daarop is bevestigend. Ik was hier nog niet op ingegaan toen ik over de financiën sprak.
Mevrouw Hachchi vroeg naar de UPG-status, een status binnen Europa. Ik krijg op dit moment geen signalen van de landen dat ze die status willen aanvragen. De voor- en nadelen ervan zijn op zichzelf genoegzaam bekend. Mochten zij daarop willen ingaan, dan kunnen we dat natuurlijk altijd opnieuw tegen het licht houden. De evaluatiecommissie is nu aan het werk met een opdracht die haar is meegegeven. Ik vind het niet aan ons om daar weer nieuwe opdrachten aan toe te voegen. Als men dat punt op de eilanden toch wil heroverwegen – daar moet het voortouw liggen – dan kan het alsnog opnieuw op tafel komen.
Daarmee heb ik de meeste vragen beantwoord, denk ik.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi zit nog met een onbeantwoorde vraag of met een interruptie.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb een interruptie op het laatste punt dat de Minister behandeld heeft. Er is in 2008 onderzoek gedaan naar de UPG-status. Destijds is ook gezegd dat het goed zou zijn om bij de evaluatie van 10-10-10 te kijken naar de vraag in hoeverre je de status zou moeten handhaven of in hoeverre je tot de UPG-status over zou moeten gaan. Toen is omwille van de omvang van de verschillende onderwerpen die op de eilanden afkwamen, besloten om dat niet meteen te doen. Ik snap de opmerking dat het ook vanuit de landen zelf moet komen. Dat heb ik zelf ook gezegd in mijn eerste termijn. Toch kan ik mij voorstellen dat weer iets toevoegen aan de evaluatie die nu gaande is, misschien iets te veel van het goede is. Is de Minister in de contacten die hij heeft op de eilanden, ook in aanloop naar de evaluatie, bereid om in informele dan wel formele gesprekken aan te geven in hoeverre het wenselijk zou zijn om opnieuw naar die status te kijken? Dan kunnen de eilanden er alvast over nadenken. Dan kunnen we wellicht na de evaluatie dit voorstel onder de loep nemen. Het is wel goed als de eilanden daar nu alvast over gaan nadenken.

Minister **Plasterk**: Laat ik vooropstellen dat er niet om een nieuw onderzoek gevraagd moet worden, maar dat bepleit mevrouw Hachchi ook niet. Er is namelijk onderzoek gedaan in 2008, dus de voor- en nadelen zijn in kaart gebracht. Zonder de opdracht van de evaluatiecommissie te veranderen, want die is vastgelegd, lijkt het me het beste om nog eens onder de aandacht te brengen of zij bij de rondgang over de eilanden nog eens wil inventariseren wat de opvattingen hierover op dit

moment zijn, zodat we dat langs dat kanaal kunnen horen. Zullen we het zo doen?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Graag. Dank.

De **voorzitter**: Dan zijn we toe aan de tweede termijn van de zijde van de Kamer.

De heer **Bosman** (VVD): Voorzitter. Ik dank de Minister voor de uitvoerige beantwoording van de vragen. Dank ook aan de voorzitter dat hij alle ruimte gaf voor interrupties. Laat ik vooropstellen dat ik ontzettend blij ben met de Rijkswet financieel toezicht en het Cft. Er is geen rijkswet waar ik zo blij mee ben, of het moet de rijkswet personenverkeer in de toekomst zijn, maar die gaat er nog wel komen. Dit is een essentieel punt. Ik ben dus ook ontzettend blij met de rapportages van het Cft, de zorgen die het uit en de vooruitgang die geboekt wordt. Daar ben ik heel eerlijk in. Het enige pijnpunt voor de VVD is het omslagpunt van artikel 15 naar artikel 16. Dat is het enige. Ik ben heel blij dat de Minister het gesprek aangaat met het Cft om die zorg nog eens over het voetlicht te brengen en te zeggen: zorg ervoor dat de punten op de i staan. Voor iedereen moet duidelijk zijn dat artikel 15 een integraal artikel is en geen keuzemenu. Er zit ook geen licht tussen. De voorwaarden zijn helder en daaraan moet worden voldaan. Op die manier komen we tot een steeds betere vorm van financieel beheer. Dan zit er ook druk op. Alleen al het dividendbeleid hoeft niet heel moeilijk te zijn, maar het is er nog steeds niet. Het is nog steeds een belangrijk onderdeel van de begroting. Het is een risico en een zorg. Je benoemt het risico en daarmee zeg je eigenlijk: u voldoet niet aan de Rijkswet financieel toezicht. Ik ben dus blij met de toezegging van de Minister dat hij met het Cft gaat spreken. Wij zullen dat zelf ook doen. Ik kijk uit naar de volgende rapportages van het College financieel toezicht, met daarin hopelijk veel verbeteringen.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. Ik dank de Minister voor zijn antwoorden in eerste termijn. Wat betreft Aruba is bij mij een vraag over het balanced budget blijven hangen, over dat begrotingsevenwicht dat bereikt zou worden. De Minister geeft aan dat dit aan het College Aruba financieel toezicht is. Maar wanneer is daar nou sprake van? Kan de Minister schetsen wanneer er sprake is van een balanced budget? Of wordt het dan te technisch en moeten we in de stukken terugzien wat daarvoor de criteria zijn en wanneer daar sprake van is?
Wat betreft Sint-Maarten heb ik de Minister ook goed beluisterd. De gesprekken zijn nog gaande. Het is goed dat de Minister in dit debat benadrukt dat hij hier zelf ook persoonlijk bij betrokken is en bij de gesprekken aan tafel zit.
Dan de Isla. Ik krijg altijd al na vijf minuten hoofdpijn als ik in Marchena ben, maar ik begin dat in Den Haag ook te krijgen als ik het over de Isla heb. Ik waardeer het dat de Minister aangeeft dat hij wil meedenken waar hij kan. Er ligt op dit moment geen verzoek uit Curaçao voor afbouw of ombouw van de energieafhankelijkheid. Ik zou de Minister willen vragen of hij bij de eerstvolgende gelegenheid waarbij hij vraagt naar de stand van zaken rond de Isla-raffinaderij – hij zei dat hij dat zou doen – ook expliciet kan vragen of er ideeën zijn voor afbouw of ombouw en ook zelf de handreiking doet om daarover mee te willen denken.
Ik dank de Minister voor zijn toezegging over de UPG-status. Die was helder.

De heer **Van Laar** (PvdA): Voorzitter. Er zijn twee onderwerpen die wat mij betreft nog aandacht verdienen. Het eerste is het inschrijven van Aruba op de lopende inschrijving. Sinds het Witte Donderdagakkoord is er wel het een en ander gebeurd en is de situatie in Aruba een stuk verslechterd en

ook veel beter in zicht gekomen. We weten ook dat de weg naar begrotingsevenwicht langer gaat duren dan toen voorzien was. Toen was namelijk voorzien dat dit volgend jaar al het geval zou zijn, maar dat zal zeker niet gebeuren. Het is een beetje een kip-eidiscussie. De begroting kan heel snel op orde gebracht worden door in te schrijven op de lopende inschrijving. Je kunt een enorme stap maken als je de gehele schuld herfinanciert tegen 2% in plaats van tegen 6%, wat het nu is. Ik dacht namelijk uit de antwoorden op de mondelinge vragen te begrijpen dat daar wat licht was gekomen, wat extra wit en wat zicht op een oplossing. Je zou natuurlijk ook kunnen zeggen dat de afspraken zo gelezen moeten worden dat dit kan als de herfinanciering leidt tot een duurzaam begrotingsevenwicht en dat je de schuld dan buiten beschouwing laat. De overheidsfinanciën zelf moeten dan op orde zijn. De inkomsten en uitgaven moeten elkaar in balans houden. Dan heeft Aruba voldoende ruimte om de rente te betalen. Dan zouden we niet kijken naar de huidige rente, maar naar de toekomstige rente die betaald moet worden. Dat zou het proces in ieder geval aanzienlijk versnellen en Aruba veel sneller uit de penarie helpen, en dan is er toch nog sprake van degelijk begrotingsbeleid, in ieder geval wat ons betreft. De vraag is of de Minister daar ruimte voor ziet.
Mijn tweede vraag gaat over Caraïbisch Nederland. De Minister ging even heel snel en zei dat dit in het onderzoek zit dat de commissie doet. De vraag die ik stelde was echter breder. In januari brachten wij al naar voren dat de bewoners zelf de vooruitgang moeten gaan merken, maar sinds januari is daar nog maar weinig van te zien geweest. Nou snap ik wel dat in een halfjaar de wereld niet verandert, maar ik zou graag horen hoe het nu gaat. Hoe gaat de samenwerking met de nieuwe bestuurscolleges? Komen de meerjarenplannen in de Caraïbisch Nederlandweek tot een definitieve afronding? Gaan die dan ook met kracht uitgevoerd worden? Zijn daar al extra budgetten voor gevonden of moet dat nog gebeuren? Of gaat dat niet gebeuren en moet het allemaal binnen de huidige budgetten? Heeft de Minister er vertrouwen in dat die plannen ook daadwerkelijk tot vooruitgang gaan leiden op de eilanden in Caraïbisch Nederland? Daar hoor ik graag nog wat meer over van de Minister.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Het punt van de heer Bosman is gemaakt en ik heb de toezegging gedaan zoals ik die gedaan heb. Laat ik daar nog wat aan toevoegen over de lopende inschrijving voor Curaçao en Sint-Maarten. Die leningen worden altijd keurig afbetaald. De begrotingen van de landen zijn in balans. Daarmee is niet alles opgelost. De diverse punten die de heer Bosman signaleert, moeten allemaal in de context van artikel 15 lid 3 worden beschouwd bij het beoordelen van de begroting van het land. We zullen daar nog eens specifiek aandacht voor vragen bij het Cft. Ik wil echter ook het deel van het glas dat vol is signaleren. Daarom benadruk ik nog eens dat de leningen die worden aangegaan, keurig worden afbetaald en dat de begroting in balans is. Een aantal jaar geleden was dat niet het geval. Er is dus mede door de grote inzet van het Cft, van de Ministers van Financiën in beide landen en door de steun van collega's die zij kennelijk weten te organiseren, een hoop ten goede veranderd in de afgelopen jaren.
Mevrouw Hachchi vroeg wanneer precies dat omslagmoment is en wat de criteria zijn waarop het CAft de rijksministerraad kan adviseren dat het een einde denkt te zien aan de tijdelijke situatie waarin het CAft een rol speelt. In het protocol staat dat de begroting duurzaam in evenwicht moet zijn. Daarmee wordt in ieder geval bedoeld dat we geen situatie moeten creëren die we in Europa hier een daar ook weleens hebben, namelijk dat een land met een korte klap even één jaar aan de begrotingscriteria weet te voldoen, door uitputting van wellicht andere bronnen, zodat men onder het toezicht weg is, maar waarna de terugslag groter is. Er wordt dus in ieder geval van uitgegaan dat het CAft zal beoordelen dat een bereikte

stand in de begroting ook duurzaam is. Vervolgens kan dan op de afgesproken manier worden overgegaan op een ander toezichtregime. Het CAft zal daar zelf een eigen invulling aan moeten geven.
Mijn persoonlijke betrokkenheid bij Sint-Maarten kan ik misschien nog wat verder inkleuren door te zeggen dat ik vanmorgen nog een halfuur met de gouverneur van Sint-Maarten heb gesproken, die hier op bezoek is. We hebben altijd verschillende thema's te bespreken, maar we hebben natuurlijk ook gesproken over de stand van zaken in de gesprekken over integriteit. Dat was een gesprek onder vier ogen. Ik wil maar zeggen dat mijn eigen betrokkenheid hierbij zeer groot is.
Wat betreft de Isla heb ik de toezegging gedaan om te vragen naar de stand van zaken en een handreiking te doen, namelijk dat we wanneer we wat kunnen betekenen met onze expertise of anderszins, daartoe bereid zijn. Ik zal daarover rapporteren indien er nieuws over te melden is.
De heer Van Laar constateert terecht dat er sprake is van een kip-eisituatie onder de kwestie van de rentelasten. De rentelastennorm in het Koninkrijk vloeit voort uit de Rft. Je mag maximaal 5% van de begroting besteden aan rentelasten. Sint-Maarten en Curaçao blijven daaronder. Nederland heeft weer een andere norm, want die komt uit Europa. Aruba zit, meen ik, op 15%. Zo op de duim vloeit minimaal de helft daarvan voort uit het feit dat men zelf op de kapitaalmarkt moet lenen met de risico's zoals de kapitaalmarkt die percipieert en die worden ingeprijsd in de hoogte van de rente. Natuurlijk is dat aan de kant van de rentelasten een kip-eiprobleem voor Aruba. Maar dat is het omgekeerd voor Nederland natuurlijk ook. Er is ook een reden dat het zo hoog wordt ingeprijsd door de markten. De bereidheid van Nederland om dat risico over te nemen, dient er pas te zijn als dat risico door verantwoord begrotingsbeleid is verkleind. Ik wil daar eerlijk gezegd niet verder op vooruitlopen. De diagnose van de heer Van Laar deel ik wel. Ik signaleer dat er nu niet om wordt gevraagd en dat als er nu om gevraagd zou worden er niet aan de criteria wordt voldaan, omdat noch het begrotingstekort noch de overheidsschuld ook maar in de buurt komt van de criteria die daarvoor in het Koninkrijk gelden. Daar zou ik het op dit moment bij willen laten.
In de aanstaande Caraïbisch Nederlandweek gaan we proberen een meerjarenprogramma met de eilanden af te spreken dat integraler is en ook meer duidelijkheid kan verschaffen over de grote onderwerpen: ontwikkeling van de economie, kinderrechten en armoedebestrijding. Ik heb gisteren in het AO al gezegd dat die drie hoofdthema's met elkaar vervlochten zijn, want je kunt armoede niet effectief bestrijden als de economie niet beter loopt. In ieder geval een deel van de schendingen van kinderrechten vloeit ook voort uit verwaarlozing die samenhangt met armoede en de situatie thuis. Aan dat grote thema moeten we meer gaan doen. Daarvoor moet eerst een goed plan komen, dat we samen maken. Daarnaast moeten we de uitkomsten van de evaluatie van de commissie-Spies bezien. Pas daarna kunnen we bekijken of er nog noodzaak is voor additionele financiële middelen. Pas daarna zou ik in de positie zijn om te bekijken of daar ook ruimte voor is. Dat is op dit moment niet vanzelfsprekend het geval. De leden weten dat we als kabinet in Nederland ook voor een opgave staan op een aantal beleidsterreinen. We zullen het dus in die volgordelijkheid moeten doen.
Ik zie uit naar een goede CN-week. Ik heb de colleges van de eilanden nog niet allemaal ontmoet. Die van Bonaire wel en die van de Bovenwindse Eilanden voor een deel. De contacten zijn op zichzelf goed. Ook ambtelijk zijn er intensieve contacten met de nieuw samengestelde colleges, onder anderen door de rijksvertegenwoordiger, maar we zullen elkaar binnenkort treffen.

De heer **Van Laar** (PvdA): De Minister zegt precies hoe het is, maar daar ben ik dus zo ontevreden over. Het is steeds «pas daarna, pas daarna». Als we de begrotingscyclus van volgend jaar missen, dat is deze zomer, dan

schieten we alweer over 2016 heen. Dan hebben we misschien pas in 2017 ruimte om iets te gaan doen. Dat is over twee jaar. We zitten nu al vijf jaar te kijken en we zien de situatie op de grond verslechteren op een aantal onderwerpen. Op zorg en onderwijs, zeker het basisonderwijs, zien we verbeteringen. Aan de armoede en de staat van de wegen en de huizen wordt wel wat gedaan, maar niet genoeg. We kunnen wel «pas daarna, pas daarna» blijven zeggen, maar dan boeken we geen vooruitgang. Zijn er geen creatieve manieren, bijvoorbeeld om eenmalig te investeren of te financieren, waardoor er nog dit jaar dingen in gang gezet kunnen worden? Er zijn gewoon budgetten beschikbaar bij ministeries. Dan kunnen mensen zien dat die meerjarenplannen serieus worden aangepakt en dat er zichtbaar dingen gebeuren. Het gaat niet om grote aantallen. Het grootste eiland is Bonaire. Daar staan 6.000 huizen. Als delegatie vroegen wij ons in januari af: hoe moeilijk kan het zijn om elk jaar 200 huizen op te knappen? Hoe moeilijk kan het zijn om elk jaar vijf straten te doen? Dan heb je na een paar jaar alle straten gehad, want zo veel zijn het er niet. Dat is echt de onvrede die bij de delegatie leefde en leeft. Als ik de Minister zo hoor, blijft die onvrede leven, omdat het heel lang duurt voordat er ook maar iets wordt verplaatst. Het enige wat wel lukt is een heel groot schip met bakstenen naar de haven van Bonaire sturen – daarover wordt zelfs in de krant geschreven – voor de nieuwe brandweerkazerne. Dat lukt wel: een heel groot miljoenengebouw neerzetten voor onze eigen brandweer. Dat is het beeld dat heerst en dat wordt alleen maar versterkt en bevestigd. Ik wil dat de Minister dat beeld keert: eerst meerjarenplannen maken volgende maand en vanaf september de spa in de grond.

Minister **Plasterk**: Dat beeld klopt niet. Er is in de afgelopen jaren steeds fors bijgesprongen en elk jaar is er meer geld ter beschikking gekomen voor Caraïbisch Nederland bij de Caraïbisch Nederlandweek. In een bijzin zegt de heer Van Laar dat het voor zorg en onderwijs wel loopt. Ja, er is voor zorg en voor onderwijs – twee van de hoogste prioriteiten – heel veel gedaan in de afgelopen jaren. De collega's van Onderwijs in dit kabinet en in het vorige kabinet – ik herinner me wat mevrouw Van Bijsterveldt heeft gedaan voor het onderwijs in Caraïbisch Nederland – hebben echt geïntensiveerd. Dat geldt ook voor collega Schippers op het gebied van de zorg. Dat zijn buitengewoon belangrijke terreinen voor de mensen in Caraïbisch Nederland. Laten we nou niet doen alsof de regering elke keer niet thuis geeft, want dat is gewoon niet juist.
Het beeld van de brandweerkazerne vind ik ook niet juist. Het is gewoon van belang dat daar een effectieve brandweer is. In dat deel van Nederland kan eerder brand uitbreken dan in het zompige deel van Nederland. Het is dus van belang dat daar een goede brandweer zit. Die wordt daar niet voor niets goed ondergebracht. Dat gezegd zijnde, moeten we natuurlijk zoeken naar nieuw budget om nieuwe dingen te doen. Op de BZK-begroting heb ik net met heel veel moeite wat geld vrijgemaakt dat we, als we het eens kunnen worden met Sint-Maarten, kunnen gaan inzetten voor iets waaraan we allemaal prioriteit willen geven, namelijk de integriteitsbevordering op Sint-Maarten. Vervolgens is het zoeken of andere departementen wellicht ook nog additionele middelen kunnen vinden. Daar is die CN-week voor.
Ik snap de vraag van de heer Van Laar goed. Natuurlijk brengen sommige zaken die in Caraïbisch Nederland grote consequenties kunnen hebben, een relatief kleine belasting met zich mee voor de begrotingen in Den Haag. Ik zal dat signaal ook doorgeven aan de collega's. Ik ben er ook van overtuigd dat de bestuurscolleges die hier zelf met de portefeuille houdende Ministers en Staatssecretarissen aan tafel zitten om hun zaak te bepleiten, dat effectief zullen doen. Ik hoop met de parlementaire delegatie dat mijn collega's in het kabinet ervan overtuigd kunnen worden dat, mochten zij ergens nog een vorm van financiering vinden, zij daarmee heel goed werk kunnen doen voor mensen. Het verschil dat je

daar kunt maken met dezelfde euro is misschien wel groter dan het verschil dat je in het Europese deel van Nederland zou kunnen maken. Dat pleidooi ondersteun ik volledig, maar ik kan er niet op vooruitlopen. Dat is de situatie op dit moment.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Omdat de ervaring leert dat de voorzitter de toezeggingen altijd heel scherp noteert, zou ik nog even willen ingaan op een toezegging van de Minister. Ik hoorde hem zeggen dat hij de Kamer zal informeren als er iets nieuws te melden is over de Isla. Ik zou daarvan willen maken dat de Minister de Kamer informeert zodra hij hierover gesproken heeft.

Minister **Plasterk**: Ik denk dat we na de koninkrijksconferentie sowieso terugkoppelen naar de Kamer. Laten we dit daar als aparte paragraaf in opnemen.

De **voorzitter**: Dat is scherp, mevrouw Hachchi, want het was inderdaad niet als toezegging geformuleerd. Een toezegging wordt pas genoteerd als er een actie richting de Kamer volgt. Die is er nu wel, dus het is een toezegging. Uw punt van de UPG-status is wel genotuleerd, maar is dus ook geen toezegging. Ik zeg het maar even.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Volgens mij was dat wel een toezegging. De Minister gaat een rondgang doen en de Kamer daarover informeren.

Minister **Plasterk**: Om precies te zijn, heb ik getracht het zo te buigen dat ik aan de commissie-Spies zal vragen om bij haar rondgang hiernaar te informeren en te laten weten wat de bevindingen daarover zijn. Ik ga niet zelf een rondgang doen, want zij is er om dat te doen.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Maar dan komt het dus nog terug naar de Kamer.

Minister **Plasterk**: Het is aan de commissie-Spies om te rapporteren zoals zij dat wenst. Ik mag er echter van uitgaan dat zij dat zal doen als wij dat vragen.

De heer **Bosman** (VVD): Ik wil het verhaal van de heer Van Laar nog even ondersteunen. De Minister reageerde vrij fel wat betreft onderwijs en de zorg. Collega Van Laar heeft dat ook als pluspunten genoemd. Als je op Bonaire rondrijdt – we zijn er nu een paar keer geweest – zie je dat de wegen en huizen echt wel onze zorg verdienen. Ik ben blij dat de Minister dit oppakt. Als parlementariërs vonden wij de snelheid van vooruitgang op de gebieden wonen, omgeving en infrastructuur, zodat er goed geleefd en gewerkt kan worden, in dit deel van Nederland teleurstellend, terwijl het een deel van Nederland is waarvoor wij ook zelf verantwoordelijk zijn.

Minister **Plasterk**: Ik zeg toe dat ik collega Blok en collega Schultz dit signaal vanuit de delegatie nog eens zal geven.

De heer **Van Laar** (PvdA): Om daar een echte toezegging van te maken: kan de Minister ons na de Caraïbisch Nederlandweek de meerjarenplannen sturen? Volgens mij was dat al een keer toegezegd, maar daar zouden we dan ook graag een overzicht bij krijgen van wat door de verschillende ministeries aan nieuwe afspraken is gemaakt, zodat we dat in zijn geheel kunnen beschouwen.

Minister **Plasterk**: Ja, dat zeg ik toe.

De **voorzitter**: Ik heb inmiddels een heel lijstje toezeggingen dat ik voor zal lezen.

- De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt toe de dossiers zoals door de heer Bosman tijdens het AO aangehaald in relatie tot het Cft, aan het Cft voor te leggen met de vraag om een specifieke nadere beschouwing hierover, en de Kamer de reactie van het Cft toe te zullen sturen.

Minister **Plasterk**: Ik meen dat ik heb gezegd dat het college hierop ingaat bij een volgende gelegenheid dat het rapporteert. Ik weet niet of ik om een aparte rapportage heb gevraagd.

De **voorzitter**: Die toevoeging is bij dezen genoteerd.

- De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt toe tijdens de komende koninkrijksconferentie de suggestie te zullen doen dat ook op de eilanden in het Caraïbisch deel van het Koninkrijk jaarlijks kinderrechtenfestivals worden georganiseerd, en de Kamer daar voor het komende zomerreces over te informeren.

De heer **Van Laar** (PvdA): Ik neem aan dat dit ook geldt voor Caraïbisch Nederland en de Caraïbisch Nederlandweek, zodat we op zes eilanden zes evenementen krijgen.

De **voorzitter**: Ik zie de Minister knikken.

- De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt in het kader van de lopende evaluatie toe aan te zullen dringen op het meenemen van de optie van een UPG-status voor de eilanden in het Caraïbisch deel van het Koninkrijk, opdat daar in het evaluatierapport expliciet aandacht aan wordt besteed.
- De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt toe bij de eerstkomende gelegenheid aan de regering van Curaçao de handreiking te zullen doen mee te willen denken over de oplossing van de Isla-problematiek, en de Kamer daar voor het komende zomerreces over te informeren.
- De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt toe direct na de komende Caraïbisch Nederlandweek de Kamer het meerjarenplan te zullen toesturen, inclusief daar gemaakte additionele plannen.

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit algemeen overleg. Ik dank alle aanwezigen.

Sluiting 14.31 uur.